

harde overset, hvad de egentlig betød, eller for ikke at faae Forlig, hvor han dog i Grunden havde ønsket at faae det. Jeg gav Manden det Raad i saa Tilfælde at begjære Sagen udsat for Forligskommissionen, hvad han vistnok vilde kunne faae, og derefter at konferere med mig i Mellemtiden, for at faae at vide, hvad han burde gaa ind paa; men han vedblev, at det, naar der næste Gang kom nye Forslag, igjen vilde være vanskeligt for ham at bedømme, om han kunde gaa ind paa dem eller ikke. Dette har gjentaget sig mangfoldige Gange og gjentager sig næsten altid. Det er ganske vist, at jo vigtigere og mere indviklet en Sag er, desto vanskeligere er det for en Part, naar der bydes ham et Forlig, at overse og bedømme, hvad det egentlig er, der bydes ham, og hvilke Følger, det egentlig vil have for ham, naar han gaar ind derpaa, og det er derfor ganske naturligt, at en Mand, for at beslutte sig i saa Henseende, kan ønske at have en kyndig Bistand. Naar der er Spørgsmaal om den tvungne Forligsmægling, vil jeg sige, at, medens jeg aldrig har set en Part vægre sig ved at forsøge Forlig, naar man sagde til ham: Det beror paa Dig selv, om Du vil have Forlig i denne Sag eller ikke, vil enhver Part, naar man spørger: Foretrækker Du at tvinge til at forsøge Forlig selv om Du ikke anser det for rigtigt, at Forlig forsøges? Jeg vil naturligvis ikke tvinges til Noget, som jeg ikke anser for rigtigt. Naar man siger til en Mand: Du har Balget imellem at møde for Forligskommissionen enten personlig eller ved en anden; vil du helst have dette frie Valg, eller vil du hellere tvinges til at gjøre Noget, som du anser for urigtigt, maa han give affurkat det samme Svar. Paa samme Maade forholder det sig, naar man spørger ham, om han ønsker at kunne medtage eller ikke medtage sagkyndig Assistance. Naar man stiller ham Valget, vil han naturligvis foretrække at kunne medtage sagkyndig Assistance i de Tilfælde, hvor han anser det for ønskeligt for bedre at kunne bedømme, hvad det er, der bydes ham, og hvad han kan gaa ind paa. Ingen fornødig Mand kan dog ønske, at Noget, som han anser for ønskeligt, forbydes ham. Jeg har ikke havt Leilighed til at tale med Nogen om, hvorledes jeg vilde stille mig under denne Sag, og hvad jeg vilde gaa ind paa; men det Standpunkt, jeg maa staa paa, har allerede længe været mig klart, og dersom jeg turde udtrykke dette Standpunkt med et Ord, som har en vis Betydning, i Særdeleshed for mine Meningsfæller, vil jeg sige, at det er Selvstyrelsesstandpunktet. Jeg staa i denne Sag paa dette Standpunkt, og jeg maa sige, at naar Selvstyrelsesstandpunktet i nogen Henseende er berettiget, maa det være der, hvor der ikke en Gang er Tale om Selvstyrelse i politisk eller nogen anden offentlig Henseende, men hvor der kun er Tale om, hvorvidt Enhver især bør have Ret til selv at styre sine private Anliggender og til at indrette dem

saaledes, som han anser for rigtigt og bedst. Jeg for mit Vedkommende kan ikke være i mindste Tvivl om, at det maa være enhver selvstændig og myndig Mand imod, at der i saa Henseende søges mindste Evang imod ham, men dersom dette Standpunkt er rigtigt, og dersom det vinder Bifald, vilde jeg meget ønske, at de Erfaringer, som Enhver her i Thinget har havt i sin Kreds, maatte give sig Udtryk. Hermed tænker jeg ikke saa meget paa dem, der uden nogenfinde selv at have prøvet, hvad det vil sige at blive indfaldt eller at indfalde en Anden til Forligsprøven, kunde være tilbøielig til fra et rent abstrakt Synspunkt at danne sig en Mening; men jeg tænker paa dem, som selv have været i et af disse Tilfælde og altsaa kjende Sagen af Erfaring. Jeg er overbevist om, at der neppe vil være Nogen, som kan sige om sig selv, at han har ønsket hellere at være undergivet Evang end at have frie Hænder. Dersom der her i dette Thing maatte vise sig en Stemning som den, jeg har omtalt, og dersom den høitærede Justitsminister deri maatte finde det Holdepunkt, som han synes at have favnet, for at gaa videre med Hensyn til Aflysning af Evang i Forligsinstitutionen, end han har ment nu at burde gaa, tror jeg at kunne og burde tilraade det høie Thing at følge ham deri. Det, som jeg tilraader, er ikke at gaa ind paa Noget, som er ukjendt og uprøvet, men at gaa ind paa Noget, som baade har hjemme paa det Sted, jeg har nævnt, men antages at have staaet sin Prøve, og som ligeledes paa mange Steder i Udlandet, som den høitærede Minister har oplyst, hvor man er naaet meget videre med Ordningen af Processvæsenet end hos os, er blevet almindelig anerkjendt for at være rigtigt og retsferdigt.

Th. Nielsen: Af Motiverne til Lovforslaget vil det ses, at den Materie, vi her bestjefte lige os med, stammer fra en meget reformatorisk Periode, nemlig fra 1790 eller maaske rettere fra 1795. Det er en Periode, i hvilken man, saavidt jeg skjønner, begyndte, om ikke at tilfidesætte, saa dog ikke at nære en ubetinget Litro til Autoriteterne, men derimod vel til den sunde menneskelige Fornuft, en Periode, i hvilken man havde til Formaal at beskytte den Svagere mod den Magtigere. Denne Lovens Oprindelse mener jeg, vi ikke maa glemme, og som Følge af, at den har saa god en Grund, tror jeg ogsaa, at dens Frugter have været meget heldige. Det har viist sig, endogsaa i de senere Aar, at en Masse Sager ere blevene forligte ved Forligs-kommissionen; jeg behøver saaledes kun at henpege paa Dplysningerne fra 1871 og 1872, hvorefter der i det første Aar har været 31,000 og i det andet Aar 25,000 Sager for Forligs-kommissionen, hvoraf igjen respektive 4,800 og 3,800 ere blevene henviste til Rettergang. Dette turde allerede i og for sig tale for, at Institutionen er gavnlig. Nu ser jeg